

Р. Ф. АРАКЕЛЯН

*Роза Фердинандівна Аракелян, здобувач Національної академії управління***СУЧАСНІ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ МОДЕЛІ КРИМІНАЛЬНОЇ ПРОЦЕСУАЛЬНОЇ МЕДІАЦІЇ**

Нині традиційне кримінальне провадження не в змозі максимально задовольнити законні інтереси учасників кримінального провадження з огляду на низький рівень довіри громадян до діяльності органів публічної адміністрації. Світовою тенденцією останніх років є активне впровадження в національні правові системи процедур альтернативного вирішення спорів, найбільш поширеними із яких є медіація. Не зважаючи на варіативний характер визначень терміна «медіація», як правило, під цією процедурою розуміють переговори між учасниками предмета спору під керівництвом незаінтересованого посередника, який не уповноважений ухвалювати обов'язкове для сторін конфлікту рішення. Найбільше поширення медіація одержала при вирішенні господарських, корпоративних спорів та спорів, які впливають із шлюбно-сімейних та трудових відносин¹. Останнім часом все більша кількість юристів з різних країн схиляються до необхідності поширення процедури медіації на кримінально-правові правовідносини. В якості обґрунтування цієї позиції наведемо наступні аргументи: медіація розглядається як елемент нової кримінально-правової парадигми, за допомогою якої можливим є подолання кризи в розумінні сутності покарання; застосування медіації в процесі вирішення кримінальних справ є логічним наслідком сучасних модерних теорій, пов'язаних із гуманізацією покарання, відновною юстицією, альтернативним вирішенням спорів, ювенальною юстицією; міжнародне визнання ефективності та дієвості медіації зумовлене закріпленням в міжнародно-правових актах необхідності застосування медіації як при вирішенні цивільних спорів, так і під час кримінального провадження у справах задля полегшення впровадження цього правового інституту в національне законодавство; медіація в кримінальних справах має суттєвий економічний ефект: зменшення судового навантаження, скорочення витрат на утримання засуджених тощо.

Усі вищезазначені аргументи актуалізують необхідність впровадження медіаційних процедур в кримінально-процесуальне законодавство України. На даний час світові тенденції впровадження в правову систему альтернативних видів вирішення спорів знайшли своє відображення у вітчизняному законодавстві у вигляді цивільно-правових, господарсько-правових, сімейно-правових відносин. Викривлена, вітчизняна, квазієвропейська інтерпретація інституту медіації закріплена в главі 35 «Кримінальне провадження на підставі угод» Кримінального процесуального кодексу України від 13 квітня 2012 року². Питання впровадження чи не впровадження медіаційної процедури у вітчизняне кримінально-процесуальне законодавство залишається відкритим.

Вагомий внесок у дослідження сучасних міжнародно-правових моделей кримінальної процесуальної медіації зробили такі зарубіжні вчені, як Х. Алікперов, І. Айртсен, Х. Бесмер, Р. Буш, Л. Голово, Е. Георгієвський, А. Грасенкова, Г. Зер, Г. Мате, Р. Маскудов, М. Райт, Е. Ешуорт, Т. Маршал, П. Колд, Г. Бейземор, Л. Волгрейв, Д. Несс, Т. Денисов та інші, а також вітчизняні науковці: О. Бобров, А. Горов, І. Войтюк, Ю. Микитин, В. Малярєнко, Л. Льковець, В. Землянська, В. Замніус, Д. Ковриженко, О. Коваленко, С. Олійник, К. Льоффлер-Конрад, В. Трубников, І. Ємельянов, Н. Прокопенко, В. Сегедін, О. Перепадь та інші.

Незважаючи на проаналізовані науковцями здобутки у досліджуваній проблематиці, в науковій літературі, зокрема, вітчизняних та зарубіжних правників, бракує системних досліджень сучасних міжнародно-правових моделей кримінальної процесуальної медіації, які мали б уніфікований характер.

Метою дослідження є системний аналіз сучасних міжнародно-правових моделей кримінальної процесуальної медіації, що передбачатиме: виокремлення, конструювання та аналіз організаційних моделей медіації в кримінальних справах сучасних правових систем.

Відновне правосуддя є сучасним, новітнім, гуманістичним та дієвим механізмом тридцятилітньої міжнародно-правової практики вирішення кримінальних правопорушень (кримінальних конфліктів), яка підтверджена та підтримується провідними міжнародно-правовими інститутами, зокрема, Організацією Об'єднаних Націй, Радою Європи, Європейським Союзом, практикою європейських країн, США, Канади, Китаю, Таїланду під час провадження в кримінальних справах. При цьому розповсюдженою формою відновного правосуддя є медіація між потерпілим та правопорушником, яка в межах Європейського Союзу заснована Рішенням Ради Європейського Союзу від 15 березня 2001 р. «Про місце жертв у кримінальному судочинстві» та є процедурою, спрямованою на пошук, до або під час кримінального судочинства, взаємоприйняттого рішення між жертвою та правопорушником за посередництвом компетентної особи (медіатора)³.

Європейське диспозитивне бачення та тлумачення процедурних аспектів інституту медіації між потерпілим і правопорушником зумовлює наявність розрізнених законодавчо закріплених моделей аналізованого інституту. Правова конструкція «до або під час кримінального судочинства» зумовлює трансгресивну пара-

дигму інституту медіації між потерпілим та правопорушником, яка адаптується до конкретної правової системи, при цьому не викривлюючи сутнісного розуміння концептуальних параметрів інституту медіації між потерпілим та правопорушником.

З огляду на диспозитивний характер кримінального провадження в державах загального права не завжди чітко закріплена модель медіації між потерпілим та правопорушником. При цьому закріплена полівалентність підходів до законодавчого конструювання моделей медіації. Так, доктринально виокремлюють «*просту медіацію*» та «*комбіновану медіацію*».

«*Проста медіація*» закріплена в ст. 61 Кримінально-процесуального кодексу Франції. Відповідно до неї прокурор має право до ухвалення судового рішення за погодженням сторін кримінального провадження направити кримінальну справу на медіацію, якщо прокурор вважає, що такий захід може забезпечити відшкодування шкоди, яка завдана кримінальним правопорушенням. При цьому прокурор за необхідності користується допомогою громадських організацій у залагодженні кримінального конфлікту⁴.

«*Комбінована модель*» закріплена в німецькому кримінальному законодавстві та передбачає право прокурора на закриття кримінальної справи у випадку примирення сторін кримінального правопорушення та відшкодуванні завданої кримінальним правопорушенням шкоди, збитків, виплатою відповідної грошової компенсації відповідній суспільно корисній установі або бюджету⁵.

Аналогічний порядок функціонування інституту медіації між потерпілим та правопорушником закріплений у кримінальному законодавстві Словенії. Так, правопорушник бере на себе зобов'язання зробити грошові внески на користь Фонду захисту осіб, які постраждали від кримінального правопорушення. Моделі медіації між потерпілим та правопорушником можуть варіюватися залежно від того, чи є медіація альтернативною стадією кримінальному процесу або розглядається як міжстадійний інститут захисту законних прав та інтересів паралельно із судовим кримінальним провадженням⁶.

Медіація може виступати в якості альтернативи традиційному кримінальному провадженню за умови, що така процедура була проведена до порушення кримінальної справи, відповідає інтересам сторін кримінального правопорушення та не зачіпає публічні інтереси держави. У кримінальному законодавстві Польщі та США можливим є застосування інституту медіації між потерпілим і правопорушником на стадії після ухвалення вироку суду та на стадії відбування покарання⁶. В останньому випадку інститут медіації має більш морально-психологічне спрямування, аніж юридичний вплив на сторін кримінального правопорушення.

Міжнародно-правова доктрина та практика застосування інституту медіації між потерпілим і правопорушником свідчать про наявність «прототипів законодавчого закріплення інституту медіації»⁷.

Більшість країн європейського континенту законодавчо закріпило інститут медіації між потерпілим та правопорушником. У деяких випадках такого роду правове регулювання може застосовуватися для проведення конференцій. У низці країн закон посилається на медіацію побічно, коли йдеться про застосування реституції, примирення чи «визнання винуватості» щодо потерпілого⁸. У випадку, якщо в законі міститься пряма вказівка на медіацію, правові норми, як правило, мають загальний характер. Під цим розуміється також те, що правові гарантії (якщо вони існують) закріплені не в офіційних документах, а у додаткових правилах або визначаються юридичною доктриною. Крім того, в офіційних законах відсутня інформація про правовий статус та компетенцію організацій чи служб медіації. У цілому вирізняють три прототипи правового регулювання медіації в Європі.

Перший прототип: медіація передбачена та регулюється нормативними актами в кримінальних справах щодо неповнолітніх. Така правова основа передбачена в Каталонії (Іспанія), Англії та Уельсі, Фінляндії, Німеччині, Ірландії та Польщі. У цьому випадку медіація ініціюється прокурором чи суддею або поліцією чи службою пробації (в Англії та Уельсі) та є заходом дивергенції (захід виправної дії на правопорушника (як правило, неповнолітнього), виведення його із системи кримінальної юстиції)⁹.

Другий прототип медіації щодо дорослих правопорушників передбачає регулювання нормами кримінального процесуального законодавства (Австрія, Бельгія, Фінляндія, Німеччина, Польща, Словенія) та/або нормами матеріального кримінального права (Фінляндія, Німеччина, Польща). В Австрії та Франції кримінальне процесуальне законодавство передбачає медіацію як до повнолітнього, так і до неповнолітнього правопорушника.

Найбільш поширеною є система медіації, ініційована прокурором, який у межах своїх дискреційних повноважень може прийняти рішення про направлення кримінальної справи на медіацію та простежити належне виконання прийнятого рішення за підсумками процесу медіації. Найчастіше це є формою умовного звільнення¹⁰. У Швейцарії передбачена можливість застосування медіації після тюремного ув'язнення, а також – у кримінальному кодексі та федеральному законі про надання допомоги жертвам злочину¹¹.

Третій прототип – медіація може регулюватися окремим «законом про медіацію», в якому детально врегульовано питання організації та процесу медіації. Такий закон діє в Норвегії з 1991 р. (Акт про муніципальні комісії з медіації). Він застосовується як до неповнолітніх, так і до повнолітніх правопорушників, які скоїли кримінальне правопорушення. У 2002 р. закон про медіацію прийнято в Швеції; цей закон передбачає активізацію процесу медіації за сприянням та взаємодії з муніципальними службами. До цієї ж категорії відносять Чеський закон про пробацію та медіацію 2001 р., який визначає правову основу діяльності служб пробації та медіації в усій країні⁴.

Ми вважаємо, що необхідно віднайти баланс між введенням в дію законодавства, яке передбачає медіацію, а не визначає її, встановлюючи більш гнучкі межі для тих, хто надає послуги медіації та дозволяє таким службам займатися подальшим розвитком медіації, з одного боку, та обов'язковим законодавством, що

передбачає обов'язок посадових осіб діяти, з іншого боку. Законодавство з питань медіації не повинно бути занадто деталізованим, а питання про те, яким чином має провадитись медіація, необхідно закріпити в офіційних інструкціях, оскільки інструкції передбачають більш легкий порядок внесення змін та доповнень на підставі ґрунтовної емпіричної бази. Також під час розробки законопроектів та правових норм щодо медіації необхідним є консультування з практиками, фахівцями з питань відновного правосуддя або з національними та міжнародними організаціями. Таке консультування допоможе уникнути законодавчого встановлення вимог, які будуть перешкоджати практичній реалізації відновного правосуддя.

Задля більш системного аналізу сучасних моделей кримінальної процесуальної медіації необхідним є виокремлення та аналіз організаційних моделей відновного правосуддя.

Так, система програм відновного правосуддя представлена місцевими службами, діяльність яких, як правило, не регулюється нормами права. Спосіб їх організації залежить від виду практики відновного правосуддя (медіація між потерпілим та правопорушником, конференція чи кола правосуддя). Кожен вид відновного правосуддя включає участь третіх сторін та певну організаційну основу. Велике значення має факт участі основної групи, до складу якої входять неповнолітні та повнолітні правопорушники. У першому випадку програма є частиною спеціальних служб, які займаються питанням опіки неповнолітніх, судової допомоги чи соціального забезпечення. Крім того, стадія кримінального процесу, в межах якої здійснюється медіація чи конференція, є основним аспектом в її організації¹².

Європейська практика свідчить про те, що організаційно служби медіації можуть бути розташовані у відповідному діапазоні служб, які більш пов'язані із системою органів кримінальної юстиції. Правовий статус програм щодо служб медіації визначає їх організаційну основу. Наприклад, у Бельгії служба медіації з кримінальних справ підпорядкована правовим структурам, в цьому випадку – прокуророві. У деяких частинах Англії та Ірландії практика відновного правосуддя провадиться поліцейськими службами. У Франції більшість програм відновного правосуддя «делегуються» службам медіації чи медіаторам. Крім цього, служби медіації діють під керівництвом служб пробації або тісно пов'язані з ними, володіють певним ступенем автономії залежно від того, у якому зв'язку знаходяться служби пробації та суди в країні. Наприклад, в Австрії служби пробації мають напівнезалежний статус, тоді як в інших країнах вони більш залежні від судів чи Міністерства юстиції¹³.

Проведення медіації може фінансуватися або бути частиною пенітенціарної системи, що тим самим зближує її з системою кримінального правосуддя. Система кримінального правосуддя не відіграє великої ролі в тому випадку, коли медіація організована місцевими адміністративними громадськими службами, наприклад, як у Норвегії та/або у Фінляндії, де медіацією займаються муніципальні соціальні служби. У Бельгії, Англії, Франції, Німеччині, Ірландії, Італії та Польщі служби медіації організовані за підтримки неурядових організацій разом із судами¹⁴.

Менш прийнятною є практика організації служб медіації з боку окремих осіб, які ініціюють це питання добровільно. Одним із істотних недоліків організації служб медіації на основі добровільних союзів є незначний їх вплив на процес прийняття рішення в кримінальному судочинстві. У зв'язку з цим важливою є відмінність, запроваджена у Великобританії. З одного боку, існують служби медіації, які діють за моделлю «соціальної роботи», а з іншого боку, – за моделлю «незалежна медіація»¹⁵.

Служби медіації, які є підвідомчими органам пробації, належать до першої категорії та частіше орієнтовані на правопорушника. У цьому випадку медіація вважається формою соціальної роботи і є спробою впливу на поведінку правопорушника шляхом його ознайомлення з наслідками скоєного протиправного діяння щодо потерпілого. Відповідно до цієї моделі, медіація обмежується справами, які стосуються підміни кримінальної відповідальності заходами дивергенції або справами, щодо яких вже винесено судовий вирок. Професіонали за таких умов відіграють домінуючу роль та здебільшого використовують директивний стиль медіації¹⁶.

Незалежна модель медіації орієнтована однаковою мірою як на потерпілого, так і на правопорушника. Вона допомагає потерпілому та правопорушнику віднайти спільний інтерес, на основі якого вони можуть дійти спільного рішення. Такий процес практично не обмежений видами кримінальних правопорушень або стадіями кримінального процесу та надає більше свободи для використання ініціатив, а медіатор діє скоріше як фасілітатор, аніж як третя особа. У Німеччині деякі медіатори безпосередньо співпрацюють з органами судової влади. Така співпраця робить їх більш гнучкими в питаннях практичної організації служби. А сама медіація, як правило, провадиться в судовому засіданні. Така практика вважається більш сприятливою, оскільки потерпілим здається, що послуги з медіації орієнтовані більшою мірою на правопорушника. При організації такого процесу медіації важливим є додержання принципів нейтральності та неупередженості¹⁶.

Ми вважаємо, що багатоманітність способів організації функціонування медіації між потерпілим та правопорушником у європейських країнах не повинна обов'язково розглядатися як проблема, якщо при цьому додержуються основні принципи належної практики відновного правосуддя. Головна причина такої багатоманітності залежить від історичних, юридичних, соціальних, культурних та політичних аспектів європейських країн. При цьому не варто недооцінювати можливий вплив особливих обставин в суспільстві або в політиці, які деякою мірою притягують увагу до становища жертви (потерпілого) або до необхідності вдосконалити застосування всіх видів суспільних санкцій. Така багатоманітність виявляється в тому, що в таких країнах, як Австрія, Німеччина, Чеська Республіка, Англія та Уельс розвиток медіації здійснювався за сприяння служб пробації. В таких країнах, як Франція і Бельгія, більше уваги надається становищу жертви (потерпілого), хоча служби підтримки жертв кримінальних правопорушень в цих країнах першочергово мали деякі застереження з приводу медіації між потерпілим та правопорушником.

Скандинавські країни пішли іншим шляхом та розробили більш автономну організаційну модель, в якій медіація підтримується місцевою муніципальною владою, що в цих країнах відповідає за реалізацію соціальної роботи. У Каталонії медіація знаходиться в підпорядкуванні Департаменту юстиції, тоді як в Польщі формальне обмеження не дозволяє особам, які професійно задіяні у системі кримінального правосуддя, виступати в якості медіатора⁸.

У країнах з федеральним державним устроєм існує розмежування компетенції, що є важливим для організації служби медіації. Федеральні служби відповідають за прийняття стандартів та інших спільних інструкцій, тоді як на рівні регіонів чи земель (в Австрії та Німеччині) вирішуються питання фінансування та практичної організації служб медіації¹⁷. У деяких країнах така ситуація є перешкодою до гармонійного розвитку служб медіації. В інших країнах таке функціональне відмежування розглядається як унікальна можливість для вивчення різних сфер суспільства та їхнього місця в системі правосуддя.

Проведений аналіз сучасних міжнародно-правових моделей кримінальної процесуальної медіації виявив полівалентність підходів до законодавчого конструювання моделей медіації, що на доктринальному рівні виокремлює наявність «простої медіації» та «комбінованої медіації». Такий варіативний характер моделей кримінальної процесуальної медіації обумовлений кримінальним процесуальним закріпленням статусу медіації залежно від того, є медіація альтернативною стадією кримінальному процесу або розглядається як міжстадійний інститут захисту законних прав та інтересів паралельно із судовим кримінальним провадженням.

У ході дослідження сучасних міжнародно-правових моделей кримінальної процесуальної медіації виявлено наявність трьох «прототипів законодавчого закріплення інституту медіації». Системно виокремлено та проаналізовано організаційні моделі відновного правосуддя. Висунуто та обґрунтовано позицію щодо необхідності винайдення балансу між введенням в дію законодавства, яке передбачає медіацію, а не визначає її, та створенням відповідної організаційно-правової основи функціонування інституту медіації. Встановлено причинно-наслідковий характер способів організації медіації між потерпілим та правопорушником в європейських країнах, який обумовлений історичними, юридичними, соціальними, культурними та політичними чинниками. Встановлено, що в Австрії, Німеччині, Чеській Республіці, Англії та Уельсі розвиток медіації був здійснений за сприяння служб пробації, а у Франції та Бельгії – за сприяння служб підтримки жертв кримінальних правопорушень.

Результати проведеного дослідження свідчать про те, що медіація в кримінально-правовій сфері в більшості зарубіжних країн є поширеним явищем, спрямованим на сприяння розвитку альтернативних способів врегулювання кримінальних конфліктів на противагу традиційному кримінальному провадженню у справах.

¹ Альтернативні підходи до розв'язання конфліктів: теорія і практика застосування / уклад.: Н. Гайдук, І. Сенюта, О. Бік, Х. Терешко. – Л. : ПАІС, 2007. – 296 с.

² Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 9–10. – № 11–12. – № 13. – Ст. 88.

³ Преступление, стыд и воссоединение : учеб. пособ. / под ред. Д. Брейтуэйта. – М. : Центр «Судебно-правовая реформа», 2002. – 310 с.

⁴ Galaway, B. and J. Hudson. Criminal Justice, Restitution, and Reconciliation / Galaway, B. and J. Hudson. – Criminal Justice Press, 2000. – P. 27–39.

⁵ Основы уголовного процесса Германии : учеб. пособ. / под ред. Б. А. Филимонова. – М. : Правда, 1994. – 130 с.

⁶ Wojcik D. A. Letter from Poland: Mediation in Polish Penal and Juvenile Law // 6 (2) Crime Prevention and Community Safety / Wojcik D. A. – An International Journal, Perpetuity Press, 2004. – 66 p.

⁷ Latime, Dowden and Muisse D. The Effectiveness of Restorative Justice Practices: A Meta-Analysis / Latime, Dowden and Muisse D. – Ottawa: Research and Statistics Division of Department of Justice of Canada, 2001. – 28 p.

⁸ Основы уголовного законодательства союзных республик 1958 / Текст с изменениями и дополнениями на 8 апреля 1989 года. – М.: Мысль, 1989. – (Советское законодательство). – С. 48.

⁹ Прокопенко Н. М. Співпраця НДО та ССН з метою профілактики злочинності серед неповнолітніх / Н. М. Прокопенко // Відновне правосуддя в Україні. – 2005. – № 1–2. – С. 98.

¹⁰ Segedin V. B. Проблемні питання ролі прокуратури у впровадженні відновного правосуддя у кримінальний процес України / В. Б. Сегедін // Відновне правосуддя в Україні – 2007 – № 4 (8). – С. 32–36.

¹¹ Льковець Л. Вивчення швейцарського досвіду в сфері медіації / Л. Льковець, В. Землянська, О. Коваленко, С. Олійник // Відновне правосуддя в Україні. – 2007. – № 2. – С. 36.

¹² Денисова Т. А. Восстановительное правосудие в отношении несовершеннолетних: каким оно должно быть? / Т. А. Денисова, В. М. Трубников // Материалы семинара «Перспективы развития идей восстановительного правосудия на Украине и опыт продвижения и организации программ восстановительного правосудия в России». – Запорожье, 2003. – С. 1–10.

¹³ Stubbington V. Crime Concern Mediation and Reparation Service / In Restorative justice – What's it all about?, ed. By the Churches' / Stubbington V. – Criminal Justice Forum, 6–13. Paper presented at a conference hosted by the Churches' Criminal Justice Forum. London: Churches Together in Britain and Ireland, Churches' Criminal Justice Forum, 2001. – 107 p.

¹⁴ McCold P. and Wachtel B. Restorative Policing Experiment / McCold P. and Wachtel B. – The Bethlehem Pennsylvania Police Family Group Conferencing Project, 1998 [Electronically lyre source]: <http://www.iirp.org>

¹⁵ Marshall T. Criminal Mediation in Great Britain 1980–1996 / Marshall T. – 4 (4) European Journal on Criminal Policy and Research, 1996. – P. 37–39.

¹⁶ Прокопенко Н. Програми відновного правосуддя як інструмент ресоціалізації осіб, які вчинили злочин / Н. Прокопенко // Відновне правосуддя в Україні. – 2007. – № 1. – С. 79–84.

¹⁷ Hughes S. and Schneider A. "Victim-Offender Mediation: A Survey of Program Characteristcs and Perceptions of Effectiveness," Crime and Delinquency / S. Hughes and A. Schneider. – USIA, 1989. – P. 69.

Резюме

Аракелян Р. Ф. Сучасні міжнародно-правові моделі кримінальної процесуальної медіації.

У статті досліджуються сучасні міжнародно-правові моделі кримінальної процесуальної медіації. За допомогою системного аналізу виокремлено та сконструйовано організаційні моделі медіації в кримінальних справах сучасних правових систем. Такий правовий аналіз надасть можливість імплементувати в національне кримінальне процесуальне законодавство найкращі європейські практики інституту медіації

Ключові слова: відновне правосуддя, медіація, міжнародно-правові моделі кримінальної процесуальної медіації, медіаційні процедури.

Резюме

Аракелян Р. Ф. Современные международно-правовые модели криминальной процессуальной медиации.

В статье проведено исследование современных международно-правовых моделей криминальной процессуальной медиации. С помощью системного анализа разработаны (сконструированы) организационные модели медиации в криминальном производстве современных правовых систем. Такой правовой анализ предоставит возможность для имплементации в национальное криминальное процессуальное законодательство лучшей европейской практики института медиации.

Ключевые слова: восстановительное правосудие, медиация, международно-правовые модели уголовной процессуальной медиации, процедуры медиации.

Summary

Arakelyan R. Contemporary international legal models of criminal procedural mediation.

In this article, it is being researched contemporary international legal models of criminal procedural mediation. By means of system analysis, the organizational models of mediation in criminal cases of modern legal systems, were singled out and constructed. This legal analysis will be a good opportunity to implement in the national criminal procedural law the best European practices the mediation.

Key words: restorative justice, mediation, international legal model of the criminal procedural mediation, mediation procedures.

УДК 343.166

О. А. БАЙЖАНОВ

*Олег Альбертович Байжанов, старший прокурор
прокуратури Деснянського району міста Києва*

**ДО ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ФУНКЦІЇ ПРОКУРАТУРИ З ПРЕДСТАВНИЦТВА
ІНТЕРЕСІВ ДЕРЖАВИ В СУДІ ВІДПОВІДНО ДО НОВОГО ЗАКОНУ УКРАЇНИ
«ПРО ПРОКУРАТУРУ»**

Нині в Україні з урахуванням вимог Ради Європи щодо ролі прокуратури поза межами кримінального судочинства розпочалася та здійснюється активна робота з реформування органів прокуратури¹.

14 жовтня 2014 р. проект Закону «Про прокуратуру» № 3541, підготовлений Комітетом Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності, був прийнятий у другому читанні 316 голосами «законодавців» та після підписання Президентом, 25 жовтня цього ж року, опублікований у газеті «Голос України».

Прийнятий закон вважається досить прогресивним, оскільки значною мірою враховує попередні рекомендації «Європейської комісії за демократію через право» (Венеціанської комісії), а також експертні висновки до минулих проектів за останні декілька років.

Колишній Генеральний прокурор України В. Г. Ярема під час спілкування із представниками засобів масової інформації у день голосування зазначив: «...Верховна Рада прийняла дуже важливе історичне рішення. Ще з 1995 р. Україна взяла на себе зобов'язання прийняти нове законодавство, яке регулюватиме роботу такого органу, як прокуратура».

З його словами важко не погодитись, адже не тільки діяльність органів прокуратури України з прийняттям закону знає кардинальних змін, а й сама система органів, процес проходження служби постають у новому вигляді.

Згідно ч. 1 ст. 2 Закону України «Про прокуратуру» від 14.10.2014 № 1697-VII (далі – Закон), на прокуратуру покладаються такі функції:

- 1) підтримання державного обвинувачення в суді;
- 2) представництво інтересів громадянина або держави в суді у випадках, визначених цим Законом;
- 3) нагляд за додержанням законів органами, що провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство;
- 4) нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян.